

ДАВЛАТ САРМОЯЛАРИНИ БОШҚАРИШДА ЗАМОНАВИЙ МЕХАНИЗМЛАР ВА УЛАРНИНГ САМАРАДОРЛИГИ

Хақимов Зорро Имомович

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги

Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби

Аннотация:

Ушбу мақолада давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмлар ва уларнинг самарадорлиги таҳлил қилинган. Тадқиқот доирасида давлат инвестицияларининг иқтисодий аҳамияти, уларни режалаштириши, молиялаштириши, амалга ошириши ва баҳолаш жараёнлари, шунингдек, самарадорликка таъсир этувчи асосий омиллар ўрганилган. Мақолада натижага йўналтирилган бошқарув, стратегик режалаштириши, рақамли технологияларни жорий этиши, мониторинг ва баҳолаш тизимларини такомиллаштириши ҳамда халқаро тажрибани қўллашнинг аҳамияти асослаб берилган. Таҳлил натижалари шуни кўрсатадики, давлат сармояларининг самарадорлиги инвестиция жараёнларини комплекс бошқариши, ресурсларни мақбул тақсимлаш, шаффофликни таъминлаш ва илмий асосланган баҳолаш усулларини қўллаш билан бевосита боғлиқ. Мақолада давлат сармояларини бошқариши тизимини такомиллаштириши бўйича амалий таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: давлат сармоялари, давлат инвестициялари, бошқарув механизмлари, самарадорлик, стратегик режалаштириши, мониторинг, рақамли технологиялар, инвестиция лойиҳалари, баҳолаш, шаффофлик.

Аннотация:

В статье анализируются современные механизмы управления государственными инвестициями и их эффективность. В рамках исследования рассмотрены экономическое значение государственных инвестиций, процессы их планирования, финансирования, реализации и оценки, а также основные факторы, влияющие на результативность инвестиционной деятельности. В статье обоснована значимость результативно-ориентированного управления, стратегического планирования, внедрения цифровых технологий, совершенствования систем мониторинга и оценки, а также использования международного опыта. Результаты анализа показывают, что эффективность государственных инвестиций напрямую зависит от комплексного управления инвестиционными процессами, рационального распределения ресурсов, обеспечения прозрачности и применения научно обоснованных методов оценки. Предложены практические рекомендации по совершенствованию системы управления государственными инвестициями.

Ключевые слова: государственные инвестиции, эффективность, механизмы управления, стратегическое планирование, мониторинг, цифровые технологии, инвестиционные проекты, оценка, прозрачность, государственно-частное партнёрство.

Кириш

Давлат сармоялари мамлакат иқтисодиётини ривожлантириш, инфратузилмани модернизация қилиш ва ижтимоий соҳаларни қўллаб-қувватлашда муҳим аҳамият касб этади. Улар орқали стратегик аҳамиятга эга

тармоқларда инвестиция фаоллиги кучайади, янги иш ўринлари яратилади ва иқтисодий ўсиш рағбатлантирилади. Шу боис давлат сармояларини самарали бошқариш замонавий иқтисодий сиёсатнинг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади.

Ҳозирги шароитда давлат сармояларини бошқариш фақат маблағ ажратиш билан чекланмайди, балки инвестиция лойиҳаларини танлаш, режалаштириш, молиялаштириш, амалга ошириш, мониторинг қилиш ва натижаларини баҳолаш каби босқичларни ўз ичига олган яхлит тизим сифатида намоён бўлади. Мазкур жараённинг ҳар бир босқичи самарадорликка бевосита таъсир кўрсатади. Айниқса, бюджет ресурсларининг чекланганлиги шароитида давлат сармояларини стратегик устуворликлар асосида йўналтириш ва улардан оқилона фойдаланиш долзарб аҳамият касб этади.

Сўнги йилларда Ўзбекистонда давлат сармояларини бошқариш тизимини такомиллаштириш, инвестиция жараёнларига замонавий бошқарув механизмларини жорий этиш, рақамли технологиялардан кенг фойдаланиш ва шаффофликни таъминлашга қаратилган ислохотлар амалга оширилмоқда. Бироқ амалиётда айрим лойиҳаларнинг етарли даражада асосланмагани, назорат ва баҳолаш тизимларининг мукамал эмаслиги, рискларни бошқариш механизмларининг сустиги каби муаммолар ҳам учраб турибди. Бу эса давлат сармояларининг ҳақиқий иқтисодий ва ижтимоий самарасини пасайтириши мумкин.

Шу нуқтаи назардан, давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмларнинг аҳамияти тобора ортиб бормоқда. Натижага йўналтирилган бошқарув, стратегик режалаштириш, самарадорликни баҳолашнинг илмий усуллари, давлат-хусусий шериклик, рақамли мониторинг, рискларни бошқариш ва халқаро тажрибани қўллаш каби ёндашувлар давлат инвестицияларининг натижадорлигини оширишга хизмат қилади. Бу эса давлат ресурсларидан самарали фойдаланиш, иқтисодий ўсишни таъминлаш ва аҳоли фаровонлигини юксалтириш учун мустаҳкам асос яратади.

Мазкур мақоланинг мақсади давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмларнинг мазмун-моҳиятини очиқ бериш, уларнинг самарадорликка таъсирини таҳлил қилиш ҳамда ушбу соҳадаги мавжуд муаммоларни бартараф этиш бўйича амалий таклифлар ишлаб чиқишдан иборат.

Давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмлар ва уларнинг самарадорлиги

Давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмларни жорий этиш, аввало, инвестиция жараёнларининг самарадорлигини ошириш, бюджет маблағларидан оқилона фойдаланиш ва стратегик мақсадларга эришишда муҳим аҳамият касб этади. Чунки давлат инвестициялари фақат маблағ ажратиш билан эмас, балки уларни тўғри режалаштириш, устувор йўналишларга йўналтириш, амалга ошириш жараёнини мувофиқлаштириш ва натижаларини баҳолаш билан бирга самарали бўлади. Шу нуқтаи назардан, давлат сармояларини бошқаришда

қўлланилаётган замонавий механизмлар иқтисодий сиёсатнинг натижадорлигини белгилаб берувчи асосий воситалардан бири ҳисобланади.

Бундай механизмларнинг энг муҳимларидан бири стратегик режалаштириш ҳисобланади. Давлат сармоялари чекланган ресурслар ҳисобидан амалга оширилгани сабабли, уларни иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан энг юқори самара берадиган соҳаларга йўналтириш зарур. Ўрта ва узоқ муддатли инвестиция дастурларини ишлаб чиқиш, устувор тармоқларни белгилаш ва ҳар бир лойиҳанинг стратегик аҳамиятини аниқлаш орқали ресурслардан самарали фойдаланиш мумкин. Бу эса инвестиция сиёсатининг мақсадлилиги ва изчиллигини таъминлайди.

Давлат сармояларини бошқаришда натижага йўналтирилган бошқарув механизми ҳам алоҳида ўрин тутди. Мазкур ёндашувда ҳар бир инвестиция лойиҳаси бўйича аниқ мақсадлар, кутилаётган натижалар ва самарадорлик кўрсаткичлари белгиланади. Бу эса бюджет маблағларининг сарфланиши билан олинаётган натижалар ўртасидаги боғлиқликни кучайтиради. Натижага йўналтирилган бошқарув орқали давлат инвестицияларининг иқтисодий ва ижтимоий қайтимини баҳолаш, самарасиз харажатларни қисқартириш ва инвестиция қарорларини янада асосли қабул қилиш мумкин бўлади.

Лойиҳаларни баҳолашнинг замонавий иқтисодий усулларини қўллаш ҳам давлат сармоялари самарадорлигини оширишнинг муҳим шарти ҳисобланади. Харажат-фойда таҳлили, NPV, IRR ва ROI каби кўрсаткичлар инвестиция лойиҳаларининг иқтисодий асослилигини аниқлашга хизмат қилади. Бу усуллар орқали давлат маблағлари юқори натижа берадиган лойиҳаларга йўналтирилиб, паст самарали ёки етарлича асосланмаган ташаббуслар эрта босқичда аниқланиши мумкин. Шу билан бирга, замонавий баҳолаш тизими лойиҳаларнинг нафақат иқтисодий, балки ижтимоий таъсирини ҳам ҳисобга олиш имконини беради.

Рақамли технологияларни жорий этиш давлат сармояларини бошқаришда самарадорликни оширадиган энг замонавий механизмлардан бири сифатида намоён бўлмоқда. Электрон бюджет тизимлари, рақамли мониторинг платформалари, маълумотлар таҳлили воситалари, Big Data ва сунъий интеллект элементларидан фойдаланиш орқали инвестиция жараёнларининг шаффофлиги, тезкорлиги ва аниқлигини ошириш мумкин. Бу орқали қарор қабул қилиш жараёни тезлашади, инсон омили билан боғлиқ хатолар камаяди ва лойиҳалар ижроси ҳақидаги маълумотлар доимий равишда янгиланиб борилади. Демак, рақамлаштириш давлат сармояларини бошқаришда шаффофлик ва ҳисобдорликни таъминловчи муҳим механизм ҳисобланади.

Мониторинг ва баҳолаш тизимини такомиллаштириш ҳам давлат сармояларининг самарадорлигини оширишга хизмат қилади. Лойиҳаларни амалга ошириш жараёнида доимий назорат ўрнатиш, KPI кўрсаткичларини жорий этиш ва оралиқ натижаларни таҳлил қилиш орқали режадан оғишлар, кечикишлар ва харажатлар ошиши каби муаммоларни ўз вақтида аниқлаш мумкин. Бу эса инвестиция жараёнидаги камчиликларни бартараф этиш,

бошқарув қарорларини тезкор қабул қилиш ва лойиҳаларнинг яқуний натижадорлигини ошириш имконини беради. Шу жиҳатдан мониторинг фақат ҳисобот воситаси эмас, балки самарали бошқарувнинг ажралмас қисми ҳисобланади.

Давлат-хусусий шериклик механизмларини қўллаш орқали ҳам давлат сармоялари самарадорлигини ошириш мумкин. Хусусий секторнинг молиявий ресурслари, бошқарув тажрибаси ва инновацион ёндашувларини жалб қилиш давлат бюджетига тушадиган юкни камайтиради ва лойиҳаларни янада самарали амалга ошириш имконини яратади. Шу билан бирга, молиялаштириш манбаларини диверсификация қилиш орқали инвестиция жараёнларининг барқарорлиги таъминланади. Бу айниқса йирик инфратузилмавий ва ижтимоий аҳамиятга эга лойиҳаларда муҳим аҳамият касб этади.

Рискларни бошқариш тизимини такомиллаштириш ҳам замонавий механизмлар таркибига киради. Давлат сармояларини амалга ошириш жараёнида иқтисодий, молиявий, техник ва институционал рисклар мавжуд бўлади. Уларни олдиндан баҳолаш ва камайтириш чораларини ишлаб чиқиш орқали лойиҳаларнинг барқарорлиги ҳамда натижадорлигини ошириш мумкин. Бу давлат сармояларини бошқаришда ноаниқликларни камайтириш ва ресурсларнинг самарасиз сарфланишининг олдини олишга хизмат қилади.

Умуман олганда, давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмлар стратегик режалаштириш, натижага йўналтирилган бошқарув, илмий асосланган баҳолаш усуллари, рақамли технологиялар, самарали мониторинг, давлат-хусусий шериклик ва рискларни бошқариш каби ўзаро боғлиқ йўналишларни қамраб олади. Мазкур механизмларнинг уйғун ҳолда қўлланилиши давлат инвестицияларининг самарадорлигини ошириш, иқтисодий ўсишни рағбатлантириш ва аҳоли фаровонлигини юксалтиришга хизмат қилади.

Жадвал-1

Давлат сармояларини бошқариш механизмлари

Механизм	Мазмуни	Самарадорликка таъсири
Стратегик режалаштириш	Устувор лойиҳаларни танлаш	Ресурслар самарали тақсимланади
Лойиҳаларни баҳолаш	NPV, IRR, Cost-benefit таҳлил	Нотўғри қарорлар камаяди
Молиялаштириш	Турли манбаларни жалб қилиш	Барқарорлик таъминланади
Мониторинг	Назорат ва KPI тизими	Самарадорлик ошади
Рақамлаштириш	Электрон тизимлар, маълумотлар таҳлили	Шаффофлик ва тезкорлик

Юқорида келтирилган жадвал давлат сармояларини бошқаришнинг асосий механизмларини ихчам ва тизимли тарзда акс эттиради. Унда стратегик режалаштириш, лойиҳаларни баҳолаш, молиялаштириш, мониторинг ва рақамлаштириш каби муҳим йўналишлар қамраб олинган бўлиб, ҳар бир механизмнинг самарадорликка таъсири аниқ ифодаланган. Шу жиҳатдан мазкур жадвал давлат сармояларини бошқариш жараёнининг алоҳида босқичларини

эмас, балки уларнинг ўзаро боғлиқ тизим сифатида фаолият юритишини кўрсатади.

Жадвал таҳлили шуни кўрсатадики, давлат сармояларининг самарадорлиги, аввало, стратегик режалаштириш сифатига боғлиқ. Устувор лойиҳаларни тўғри танлаш орқали давлат ресурсларини иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан энг муҳим соҳаларга йўналтириш мумкин. Бу эса чекланган маблағлардан оқилона фойдаланиш, инфратузилмани тизимли ривожлантириш ва давлат инвестицияларининг умумий натижадорлигини ошириш имконини беради. Демак, инвестиция жараёнининг дастлабки босқичида қабул қилинадиган қарорлар кейинги барча натижаларга бевосита таъсир кўрсатади.

Лойиҳаларни баҳолаш механизми ҳам жадвалда алоҳида ўрин эгаллаган. NPV, IRR ва харажат-фойда таҳлили каби усуллардан фойдаланиш инвестиция қарорларининг иқтисодий асослилигини таъминлайди. Бу орқали паст самара берадиган ёки етарлича асосланмаган лойиҳаларни эрта босқичда аниқлаш ва давлат маблағларини самарасиз сарфлаш хавфини камайтириш мумкин. Шу билан бирга, мазкур баҳолаш усуллари инвестиция лойиҳаларининг нафақат иқтисодий, балки ижтимоий аҳамиятини ҳам ҳисобга олиш имконини беради.

Молиялаштириш механизмининг жадвалда алоҳида ажратилгани ҳам муҳим аҳамиятга эга. Чунки давлат сармояларининг барқарорлиги молиялаштириш манбаларининг қай даражада ишончли ва диверсификация қилинганига боғлиқ. Фақат бюджет маблағларига таяниш айрим ҳолатларда чекловларни кучайтириши мумкин. Шу боис халқаро молия институтлари, хусусий сектор ва бошқа қўшимча манбаларни жалб қилиш инвестиция жараёнларининг барқарорлигини таъминлашда муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Жадвалда мониторинг механизмига ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Назорат ва КРІ тизими орқали лойиҳаларнинг бажарилиш жараёнини доимий кузатиш, режалаштирилган натижалардан оғишларни ўз вақтида аниқлаш ва тегишли чоралар кўриш мумкин. Бу эса лойиҳаларнинг кечикиши, харажатларнинг ортиб кетиши ёки паст натижадорлик каби ҳолатларнинг олдини олишга хизмат қилади. Демак, мониторинг давлат сармояларини бошқаришда фақат ҳисобот воситаси эмас, балки самарали бошқарувни таъминловчи муҳим механизм ҳисобланади.

Рақамлаштириш механизми эса замонавий давлат инвестиция сиёсатининг энг муҳим йўналишларидан бири сифатида намоён бўлади. Электрон тизимлар, маълумотлар таҳлили ва рақамли мониторинг платформалари орқали инвестиция жараёнларининг шаффофлиги, тезкорлиги ва аниқлиги ошади. Бу орқали қарор қабул қилиш жараёни оптималлашади, инсон омили билан боғлиқ хатолар камади ва давлат сармояларининг ҳақиқий самарадорлигини ошириш учун мустаҳкам ахборот базаси яратилади.

Умуман олганда, мазкур жадвал давлат сармояларини бошқаришда юқори натижага эришиш учун алоҳида механизмларни эмас, балки уларнинг ўзаро уйғун ва мувофиқ ҳолда амал қилишини таъминлаш зарурлигини кўрсатади.

Стратегик режалаштириш, илмий асосланган баҳолаш, барқарор молиялаштириш, самарали мониторинг ва рақамлаштириш чоралари биргаликда қўлланилганда давлат ресурсларидан оқилона фойдаланиш, инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини ошириш ва мамлакат иқтисодийётининг барқарор ривожланишини таъминлаш мумкин бўлади.

1-расм. Давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмлар ва уларнинг самарадорлиги

Тақдим этилган инфографика давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмлар ва уларнинг самарадорлигини комплекс ҳамда тизимли тарзда ифодалайди. Унда давлат инвестицияларини режалаштириш, баҳолаш, молиялаштириш, мониторинг қилиш, рақамлаштириш ва натижаларни баҳолаш каби асосий босқичлар ўзаро боғлиқ ҳолда акс эттирилган. Шу жиҳатдан, инфографика давлат сармояларини бошқариш жараёни бир вақтнинг ўзида иқтисодий, ташкилий ва институционал механизмларни қамраб олишини кўрсатади.

Инфографиканинг биринчи қисмида давлат сармояларини режалаштириш механизмига алоҳида эътибор қаратилган. Ушбу босқичда инвестицияларни давлатнинг устувор стратегик мақсадларига мувофиқ равишда йўналтириш муҳим аҳамият касб этади. Яъни, инфратузилма, энергетика, таълим, соғлиқни сақлаш ва ишлаб чиқариш соҳалари каби йўналишларга сармоя киритиш мамлакат иқтисодий тараққиёти ва аҳоли фаровонлигини оширишга хизмат қилади. Инфографика шуни кўрсатадики, тўғри режалаштириш инвестиция жараёнининг кейинги босқичларидаги самарадорлик учун асос бўлиб хизмат қилади.

Инфографиканинг кейинги қисмида лойиҳаларни баҳолаш жараёни акс эттирилган. Унда инвестиция қарорларини қабул қилишда NPV, IRR, ROI ва харажат-фойда таҳлили каби замонавий иқтисодий баҳолаш усуллариининг аҳамияти кўрсатилган. Бу механизмлар орқали давлат маблағларини юқори иқтисодий ва ижтимоий самара берадиган лойиҳаларга йўналтириш имконияти яратилади. Шу билан бирга, мазкур босқич самарасиз ёки етарлича асосланмаган лойиҳаларни дастлабки даврда аниқлаш ва уларни қайта кўриб чиқишга хизмат қилади.

Инфографикада молиялаштириш манбаларига ҳам катта аҳамият берилган. Давлат сармояларини самарали бошқариш учун фақат бюджет маблағларига эмас, балки халқаро молия институтлари, хусусий сектор маблағлари ва давлат-хусусий шериклик механизмларига ҳам таяниш зарурлиги кўрсатилган. Бу эса инвестиция жараёнининг барқарорлигини таъминлаш, бюджет юқини енгиллаштириш ва қўшимча молиявий ресурсларни жалб қилиш имконини беради. Демак, инфографикада молиялаштириш манбаларини диверсификация қилиш самарадорликни оширишнинг муҳим шарти сифатида талқин қилинган.

Инфографиканинг марказий қисмида мониторинг ва назорат механизмлари акс этган. Унда инвестиция лойиҳаларининг бажарилиш жараёнини доимий кузатиш, KPI кўрсаткичлари асосида баҳолаш ва режалаштирилган натижалардан оғишларни ўз вақтида аниқлаш муҳимлиги кўрсатилган. Бу жараён орқали кечикишлар, ортиқча харажатлар ёки паст натижадорликка олиб келувчи омилларни барвақт бартараф этиш мумкин бўлади. Шу нуқтаи назардан, мониторинг давлат сармояларини бошқаришда стратегик қарорларни ўз вақтида тузатиш имконини берувчи муҳим восита ҳисобланади.

Инфографикада рақамлаштиришга бағишланган блок ҳам муҳим аҳамиятга эга. Электрон бюджет тизимлари, рақамли мониторинг

платформалари, маълумотлар таҳлили ва автоматлаштирилган назорат воситалари инвестиция жараёнларининг шаффофлиги ва тезкорлигини таъминлайди. Бу орқали инсон омили билан боғлиқ хатолар камаяди, қарор қабул қилиш жараёни тезлашади ва давлат сармояларини бошқариш сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилади. Шунингдек, рақамли технологиялар коррупцион хавфларни камайтириш ва ҳисобдорликни оширишда ҳам муҳим восита ҳисобланади.

Инфографиканинг яқин қисмида давлат сармояларининг самарадорлигини таъминловчи натижалар акс эттирилган. Улар қаторига иқтисодий ўсишнинг рағбатланиши, инфратузилманинг ривожланиши, аҳоли фаровонлигининг ошиши, янги иш ўринларининг яратилиши ва давлат маблағларидан оқилона фойдаланиш каби кўрсаткичлар киради. Бу эса инфографикада берилган ҳар бир механизм ягона мақсадга — давлат сармояларининг юқори натижадорлигини таъминлашга хизмат қилишини кўрсатади.

Умуман олганда, мазкур инфографика давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмларни жорий этиш ва уларни ўзаро уйғунлаштириш орқали юқори самарадорликка эришиш мумкинлигини асослаб беради. Шу сабабли давлат инвестиция сиёсатини такомиллаштиришда стратегик режалаштириш, баҳолаш, молиялаштириш, мониторинг ва рақамлаштириш чораларини биргаликда қўллаш муҳим аҳамият касб этади.

Хулоса

Олиб борилган таҳлиллар шуни кўрсатадики, давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмларни жорий этиш иқтисодий сиёсат самарадорлигини оширишнинг ҳал қилувчи омилларидан бири ҳисобланади. Давлат инвестициялари чекланган ресурс сифатида стратегик йўналишларга мақсадли ва асосланган ҳолда йўналтирилгандагина юқори иқтисодий ҳамда ижтимоий натижаларга эришиш мумкин.

Тадқиқот натижаларига кўра, давлат сармояларининг самарадорлиги, аввало, инвестиция жараёнларининг барча босқичларини қамраб олган яхлит бошқарув тизимини шакллантиришга боғлиқ. Стратегик режалаштириш, лойиҳаларни илмий асосда баҳолаш, молиялаштириш манбаларини диверсификация қилиш, самарали мониторинг ва натижаларни баҳолаш механизмларини жорий этиш орқали давлат маблағларидан оқилона фойдаланиш таъминланади.

Шу билан бирга, рақамли технологияларни қўллаш, электрон бошқарув тизимларини жорий этиш ва маълумотлар таҳлилидан фойдаланиш инвестиция жараёнларининг шаффофлиги ва тезкорлигини оширади. Бу эса қарор қабул қилиш жараёнини оптималлаштириш, инсон омили билан боғлиқ хатоларни камайтириш ва назорат самарадорлигини кучайтиришга хизмат қилади.

Давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш, халқаро тажрибани миллий шароитга мослаштириш, рискларни бошқариш тизимини такомиллаштириш ва

инвестиция лойиҳаларининг ижтимоий самарадорлигини ҳам ҳисобга олиш давлат сармояларининг натижадорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга. Бу орқали нафақат иқтисодий ўсишни рағбатлантириш, балки инфратузилмани ривожлантириш, аҳоли турмуш даражасини яхшилаш ва ҳудудий тенгликни таъминлаш мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, давлат сармояларини бошқаришда замонавий механизмларни комплекс ва уйғун равишда қўллаш орқали бюджет ресурсларидан самарали фойдаланиш, инвестиция лойиҳаларининг натижадорлигини ошириш ва мамлакатнинг барқарор ривожланиши учун мустаҳкам асос яратиш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирлиги. *Фуқаролар учун бюджет – 2024.* – Тошкент, 2024.
2. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирлиги. *Фуқаролар учун бюджет. Давлат бюджети ижроси – 2022.* – Тошкент, 2023.
3. International Monetary Fund. *Public Investment Management Assessment Handbook.* – Washington, DC: IMF, 2022.
4. International Monetary Fund. *Public Investment Management Assessment (PIMA).* – Washington, DC: IMF, 2015.
5. Rajaram, A., Le, T. M., Kaiser, K., Kim, J.-H., Frank, J. *The Power of Public Investment Management: Transforming Resources into Assets for Growth.* – Washington, DC: World Bank, 2014.
6. World Bank. *Public Investment Management Reference Guide.* – Washington, DC: World Bank, 2016.
7. OECD. *Recommendation on Effective Public Investment Across Levels of Government.* – Paris: OECD, 2014.
8. OECD. *Effective Public Investment Toolkit.* – Paris: OECD, 2025.
9. OECD. *Multi-level Governance of Public Investment.* – Paris: OECD, 2011.
10. OECD. *Public Investment and Infrastructure.* – Paris: OECD.
11. OECD. *Effective Multi-level Public Investment.* – Paris: OECD, 2019.
12. OECD. *Government Investment Spending // Government at a Glance 2025.* – Paris: OECD, 2025.